

**10 ГОДИНИ ПОСТОЕЊЕ И РАБОТА
НА СТУДИИТЕ ПО ДЕФЕКТОЛОГИЈА
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
(1993-2003)***

Горан АЈДИНСКИ

Филозофски факултет
Институт за дефектологија

ПОЧИТУВАНИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Ми љрчинува ѓолема чесѝ, шѝо можам, од имеѝо на колеѓиѝе и сѝуденѝиѝе од Инсѝиѝиѝуѝиѝоѝи за дефекѝолоѓиѝа, да Ве ѝоздравам и да ѓо изразам задоволсѝивоѝо за вашето ѝрисусѝиво, а исѝовремено да ми дозволиѝе накусо да ѓо ѝрезентиѝирам развојниѝоѝи ѝаѝи на сѝудииѝе во изминаѝиѝе десетѝи ѓодини од нивноѝо основање и ѝосѝоене.

Во оваа учебна 2003/2004 ѓодина се навршуваатѝ десетѝи ѓодини од основањеѝо, работѝаѝа и развојѝо на сѝудииѝе, десетѝи ѓодини макоѝрѝина работѝа, ѓодини на развој, концепѝии и осѝособување на млади сѝручни дефекѝолошки кадри, ѝолеѝни да ја ѝочнаѝи својаѝа хумана и, ѝред сѝ, сѝручна работѝа со лицаѝа со инвалидиѝеѝи.

* Реферат поднесен на конференѝијата: 10 години студии по дефектологија во Македонија-Охрид септември 2003

Адреса за кореспонденѝија:

Горан АЈДИНСКИ

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“
Филозофски факултет
Институт за дефектологија
Бул. „Крсте Мисирков“ бб
1000 Скопје, Република Македонија
goran@fzf.ukim.edu.mk

**TEN-YEAR EXISTENCE AND
ACTIVITIES OF STUDIES OF SPECIAL
REHABILITATION AND EDUCATION IN
REPUBLIC OF MACEDONIA (1993-2003)***

Goran AJDINSKI

Faculty of Philosophy
Institute of Special Education and
Rehabilitation

DEAR LADIES AND GENTLEMEN,

It is a great honor for me that I may, on behalf of my colleagues and students from the Institute of Special Education and Rehabilitation to greet you and to express the pleasure for your presence and at the same time allow me to present briefly the path of development of the studies in the past ten years from its establishment and existence.

This academic year 2003/2004 marks the tenth anniversary of the establishment, work and development of the studies, ten years of hard work, years of development, conceptions and qualification of young professional special teachers, enthusiastic to start their human, and above all professional work with persons with disabilities.

* Presentation at the Conference: 10 years studies in Special Education and Rehabilitation in Macedonia-Ohrid September 2003

Corresponding Address:

Goran AJDINSKI

University "St. Cyril and Methodius"
Faculty of Philosophy
Institute of Special Education and Rehabilitation
Bull. "Krste Misirkov" bb,
1000 Skopje, Republic of Macedonia
goran@fzf.ukim.edu.mk

Свеченоста и, пред сè, jubileo се збогатува и со фактот што прославата се совпаѓа со одбележувањето на Европската година на инвалидитет 2003. Со тоа оваа стручна Конференција нека биде наш прилог кон Годишната на инвалидитет.

Во решавањето на проблемите на лицата со инвалидитет, империјивно беше, е и ќе биде потребата од особено соодветни дефектолошки кадри. Самите настан со поддршка на повеќе активности, напори и самооживувања од поединци, како и определени општествени и инвалидски организации да се овозможат и да почнат со работа дефектолошките студии на Филозофскиот факултет во Скопје, по скоро пет децении од ослободувањето, претставува посебен историски настан за кој идните истражувачи ќе ги дадат висшиските верификации за нивното значење, потреби и ефекти.

Потребата од особено соодветни дефектолошки кадри во Република Македонија се наметна веднаш по Втората светска војна со овозможување на првите специјални училишта и институции, како и со специјалните паралелки при редовните училишта за офаќање деца со посебни образовни потреби.

Ослободувањето ја зајекна Македонија со целосно отсуство како со мрежа на специјализирани институции така и со дефектолошки кадри. Овој проблем набргу почна да се решава од надлежните органи за социјална заштита и за образование, и тоа преку конкретни мерки и форми на организирана заштита на претиман и особено соодветно.

The celebration, above all, the jubilee is enriched with the fact that the celebration coincides with the celebration of the European Year of Disabled People 2003. Let this professional conference be our contribution to the Year of Disabled People.

In solving the problems of the people with disabilities, it was and it has been very essential the need of training appropriate special teachers staff. The idea, supported by a number of activities, attempts and self-sacrificing of some individuals and certain social and organizations of disabled people, to establish and to start work with the studies of Special Education and Rehabilitation at the Faculty of Philosophy in Skopje, five decades after the liberation war, is a special historical event and the future researchers will evaluate its meaning, needs and effects.

The need of training of special teachers staff in the Republic of Macedonia emerged right after the Second World War when the first special schools and institutions were opened, as well as the special classes at regular schools for including children with disabled.

Macedonia found itself after the liberation both with total lack of special institutions and special teachers staff. This issue immediately started to be solved by the official bodies for social protection and education through concrete measures and forms of organizational protection for treatment and training.

Подготвувањето на дефектолошки кадри се одвиваше според ургентноста на потребите од кадри за работа со оваа популација на следниов начин:

- **Овозможување на вработени наставни кадри редовно да студираат дефектологија во другите републики на поранешната Југославија;**
- **Организирање посебни курсеви за образование учители што работела со лесно ментално-ретардирани ученици при редовните училишта;**
- **Континуирано обезбедување стипендии за редовно студирање Дефектологија надвор од нашата земја;**
- **Организирање центри за вонредно студирање во Македонија како истражувачки единици на Вишата дефектолошка школа и Дефектолошкиот факултет од Белград;**
- **Последниот денешен облик, имено организирање дефектолошки студии, односно Институтот за дефектологија, облик што денес го одбележуваме.**

Подготвките за обезбедување високообразовна институција за образование дефектолошки кадри започнаа при крајот на 1991 година од Сојузот на дефектолозите на Македонија и Заедницата на инвалидските организации. За оваа цел беше формирана работна група, на чело со проф. д-р Љупчо Ајдински, за изготвување елаборат со предлогот за отворање дефектолошки студии на Скопскиот универзитет. Елаборатот беше набргу изготвен и доставен до Владата на Република Македонија и до Ректоратот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

The training of special teachers staff was realized according to the urgency of the needs for such staff to work with this population in the following way:

- **Enabling employed teaching staff regularly to study Special Education and Rehabilitation in other republics of former Yugoslavia;**
- **Organization of special courses for training of teachers who worked with easy mentally retarded pupils at regular schools;**
- **Continuous provision of grants for regular studies of Special Education and Rehabilitation outside of our country;**
- **Organization of centers for part-time studies in Macedonia as branch units of the Higher defectological school and the Faculty of defectology in Belgrade;**
- **The latest present institution, namely organization of Special Education and Rehabilitation studies, i.e., the Institute of Special Education and Rehabilitation, the one we are celebrating today.**

The preparations for obtaining high educational institution for training special teachers staff were started at the end of 1991 by the Association of Special teachers of Macedonia and the Association of Organizations of Disabled People. For this aim, a working group was formed, led by Professor Ljupco Ajdinski in order to prepare the detailed proposal to open Special Education and Rehabilitation studies at the University in Skopje. The Detailed proposal was soon prepared and submitted to the government of the Republic of Macedonia and the Rector's office at Sts Cyril and Methodius University.

Во елаборациоџи беше предвидено на сџудиџиџе да се подгоџивуваат два профила кадри: клинички дефекџолози и дефекџолози едукаџори. Рекџорациоџи, прифакаџки го предлоџиџи, покрена иницијатива до Медицинскиоџи факулџетџи за осџособување на првиоџи профил и до Филозофскиоџи факулџетџи за осџособување на вториоџи профил кадри.

Медицинскиоџи факулџетџи од објекџивни причини, пред сџе кадровски, не го реализира предлоџиџи и го осџави да мирува до создавање на иџнџиџиџе услови, додека Филозофскиоџи факулџетџи го прифатџи предлоџиџи и иницијативата на Рекџорациоџи и џи иџчна подгоџивкиџе за осџворање дефекџолошкиџе сџудии на иџоџ факулџетџи.

По направениџе сџирчни разгоџовори и дискусиџи, меџу претџставнициџиџе на Филозофскиоџи Факулџетџи (Деканациоџи, на чело со деканациоџи проф. д-р Трајан Гоцевски) и претџставнициџиџе на Сојузоџи на дефекџолозиџиџе на Македонија (рабџиџнаџи џрупа, на чело со проф. д-р Љупчо Ајдински), како и со големоџо разбирање на иџоџаџиџиџиџе рекџор на Универзитџетџиоџи проф. д-р Томислав Чокревски, се доџде до очекуваниоџи еџилоџ. **Имено, на 1 окџтомври 1993 џодина Советџиоџи на Универзитџетџиоџи „Св. Кирил и Метџодиј“ донесе одлука за иџочнување дефекџолошки сџудии на Филозофскиоџи факулџетџи.** Во иџочџиџиџиџе сџудииџе рабџиџеа како засебна насока на Инџтиџиџиџиџиџе за Педаџоџија, а иџодоџна, во 1997 џодина, прерасна во засебен Инџтиџиџиџиџиџе за дефекџолоџија при Филозофскиоџи факулџетџи.

The Detailed proposal foresaw preparation of two profiles of staff: clinical special teachers and special teachers. The rector's office, accepting the proposal, started a procedure with the Faculty of Medicine for training the first profile and with the Faculty of Philosophy for training of the second profile.

The Faculty of Medicine, due to objective reasons, mainly personnel, did not realize the proposal and left it to rest until the creation of necessary conditions, while the Faculty of Philosophy accepted the proposal and initiative of the Rector's office and started with preparations for establishment of Special Education and Rehabilitation studies at the faculty.

*After discussing the issue, the representatives of the Faculty of Philosophy, (the Dean's office led by the dean Prof. Dr. Trajan Gocevski) and representatives of the Association of special teachers of Macedonia (the working group led by Prof. Dr. Ljupco Ajdinski) as well as with full understanding of former rector of the University, Prof. Dr. Tomislav Cokrevski, the expected epilogue was reached. **Namely, on the 1st of October, 1993, the Council of Sts Cyril and Methodius University brought a decision for establishing Special Education and Rehabilitation studies at the Faculty of Philosophy.** At the beginning, the studies existed as special major of the Institute for Pedagogy, and later on, in 1997 it became a Institute for Special Education and Rehabilitation at the Faculty of Philosophy.*

Студиите, како четиригодишни, се реализираат според посебен наставен план и програми, а студентите што ги завршуваат студиите добиваат звање „дипломирани дефектолози“. Овој стручен профил, како описан дипломиран дефектолог, се осособува да изведува рехабилитација и воспитно-образовен процес со деца со оштетен вид, со оштетен слух, со ментална ретардација и со телесна инвалидност во рехабилитациони установи, како и во посебни училишта. Исти така, овој профил „описан дефектолог“, се вклучува и како член во стручните тимови на редовните дејски градинки, основните и средните училишта, здравствени и социјално-заштитни установи.

За ваквиот концепт за осособување на описан дефектолог, определбата ја детерминираше: малиот број население (околу 2 милиона), малиот број установи за одделни видови и степен на оштетеност, полесно вработување на завршените студенти и што тој профил повеќе одговара за вработување во редовните дејски градинки и училишта, постоа во здравствени, во социјални и во други установи, особено сега во спроведувањето на интегриративните процеси.

На студиите се слушаат и се полагаат 35 предмети (описни и стручни, медицински, психолошки, педагошко-дидактички) и над 50% стручно дефектолошки предмети за работа со различни инвалидизирани лица.

The four-year studies are realized according to special curriculum and syllabus, and the students who finish the studies gain the title “graduated special teachers”. This professional profile, a general graduated special teacher, is trained to perform rehabilitation and education-upbringing process with children with damaged sight, with damaged hearing, with mental retardation and with physical disability in institutions for rehabilitation and at special schools. This profile, “general special teacher”, is also included as a member of professional teams in regular kindergartens, primary and secondary schools, health and institutions for social protection.

Such concept of training of general special teacher was determined by: a small number of population (about 2 million), a small number of institutions for different kinds and level of damage, easier employment of graduated students since this profile is more suitable for employment in regular kindergartens and schools, in health, social and other institutions, especially nowadays during the realization of the integrative processes.

The studies include 35 subjects that have to be attended and taken (general and special, medical, psychological, pedagogical and didactical) with over 50% professional Special Education and Rehabilitation subjects for work with different disabled people.

При реализацијата на наставаа им се дава предност на вежбите и на практиката, односно 40:60, односно 30:70 во корист на вежбите и практиката, кои исклучително се изведуваат претиладне во наставните бази. Покрај тоа студентите од претта и четвртта година во летниот семестар имаат работна практика 30 дена во специјализирани институции.

Наставаа од дефектолошките предмети денес се изведува со 8 редовно вработени лица на Институтот, а наставаа од другите предмети се изведува од околу 30 лица од другите институции на Факултетот, како и од другите факултети на Скопскиот универзитет. Покрај овие наставници, во првите години од работата на Институтот, поради нерасполагање со доволно стручен дефектолошки наставнички кадар, секоја учебна година, по потреба, настава за одделни дефектолошки предмети изведуваат и професори од Дефектолошкиот факултет од Белград и од Катедра за специјална педагогика од Софија, за што во оваа пригода, од името на Институтот и Факултетот им изразувам голема благодарност.

Во изминатите 10 години се завршила десетта генерација со вкупно 397 студенти, од кои дипломираа вкупно 120 студенти. Од дипломираните студенти со просечен успех над 8 се 53, а со повисок просечен успех од 9 се 6 студенти. Повеќето од завршените студенти се вработени (90%).

Кон крајот на 1997 година, истотака, на Институтот почнала со работа и посидиломски студии. Досега ги посетуваат три генерации со вкупно 61 студент.

The teaching is realized with priority over exercises and practice, i.e., 40:60 or 30:70 in favor of exercises and practice which are performed only in the mornings at teaching facilities. Besides this, the students of the third and the fourth academic year, during summer semester have 30 day working practice at specialized institutions.

The studies of the Special Education and Rehabilitation subjects are performed by eight (8) full-time employed people at the Institute, and the other subjects are performed by about 30 people from other institutes at the Faculty and other faculties of Skopje University. Besides these teachers, during the first years of the work of the Institute, because of lack of enough special teaching staff, professors from the Faculty of defectology in Belgrade and Department for special pedagogy in Sofia were invited to teach. I take this opportunity, on behalf of the Institute to express my gratitude to them.

Ten generations with a total of 397 students enrolled the Faculty, out of which 120 students graduated in the last ten years. Fifty-three (53) graduated students finished the studies with an average grade 8, six (6) students with an average grade 9, and about 90% of them were employed.

At the end of 1997, post-graduated studies were included at the Institute and three generations with a total number of 61 students have attended them so far.

Во рамките на Институтот за дефектологија, имено така, се организираат едногодишни дефектолошки студии за предметни наставници што имаат завршено соодветни наставнички факултети, а работат или сакаат да работат со ученици со посебни образовни потреби. До денес овие студии ги завршиле вкупно 39 наставници.

Од ангажираността дефектолошки кадар на Институтот, на дефектолошките предметни во изминатите 10 години имаат докторирано 4 лица, магистрирано 6 лица, 2 лица имаат пријавено докторски тези, а едно лице има пријавено магистерска теза.

До денес на Институтот, покрај редовниот професор, што замина во пензија, 2 лица се стекнаа со звање „вонреден професор“, 3 лица со звање „доцент“ и 2 лица со звање „асистент“ во настава со магистратура. Наскоро се очекува уште една колешка да се стекне со звањето „доцент“.

Во изминатиот период Институтот се среќнуваше со голем број предизвикувачки проблеми што бараа усешно решавање. Може да речам дека со ангажирање на малиот, но секогаш со позитивна енергија, колектив усешно се разрешуваа проблемите.

Активностите беа насочени особено кон:

- Издвојување и донесување наставни планови и програми;
- Обезбедување наставен кадар за изведување на наставата;
- Обезбедување наставни бази за изведување на вежбите и практиката;

In the framework of the Institute of Special Education and Rehabilitation, one-year Special Education and Rehabilitation studies are organized for subject teachers graduated from appropriate faculties for teachers, who work or are willing to work with disabilities pupils. Thirty-nine (39) teachers finished such studies.

Out of the Institute staff, four (4) people received doctorate in Special Education and Rehabilitation subjects, six (6) people received the title M.A., two (2) people applied with doctoral dissertation and one (1) person with M.A. thesis.

So far, at the Institute, besides a full professor, who retired, two (2) persons acquired the title “associate professors”, three (3) people the title “docent” and two (2) people the title “assistant” in M.A. studies. We expect a colleague of ours to acquire the title “docent” very soon.

During the past period, the Institute met a great number of challenging issues and I may state that the engagement of this small, but with positive energy personnel has proved very successful in resolving the problems.

The activities were directed towards:

- Preparation and adoption of curriculums and syllabuses;
- Preparing teaching staff;
- Preparing teaching facilities for performing exercises and practice;

• *Организирање голем број стручни собири, кои секогаш беа со актуелна тема, на кои настапуваа голем број стручњаци со стручно-научни трудови од земјата и странство;*

• *Истио така, во изминатиот период постоеше голема активност од членовите на стручниот тим на Институтот, со нивно учество со трудови на стручни собири во земјата и странство и со објавување трудови во странски списанија;*

• *Институтот беше иницијатор и за воспоставување и излегување стручно-научното списание „Дефектолошка теорија и практика“, во кое членовите на стручниот тим на Институтот активно учествуваа со свои трудови;*

• *Воспоставена е стручна соработка со дефектолошките факултети од Белград, Загреб, Љубљана, Софија, Тузла, Москва, Арнем и Кобленц, а се изведени и стручни екскурзии и посеби со студенти и наставници на неколку универзитетски центри и специјални институции надвор од земјата;*

• *Воспоставена е соработка со инвалидските организации, со специјализирани установи и училишта, истоа со дејските градинки и основните училишта, како и со надлежните државни органи од областа на здравството, образованието и социјалната заштита, а имаше добра соработка и со медиумите и активно учество со настапи на телевизијата, радиото и печатот.*

Последните неколку години Институтот покажува забележителни активности и со негово вклучување во повеќе национални и меѓународни научно-истражувачки проекти, како што се:

• *Organizing of many professional meetings, always with topics of current interest, with participation of a great number of professionals from the country and abroad with their professional and scientific works;*

• *There were many activities performed by the members of the professional team of the Institute with their participations with their own works at professional meetings in the country and abroad and with their works published in international magazines;*

• *The Institute was the initiator for establishing and publishing of the professional scientific magazine “Theory and Practice of Special Education and Rehabilitation” with active participation of the members of the professional team of the Institute with their works;*

• *Professional cooperation has been established with the faculties of study for Special Education and Rehabilitation in Belgrade, Zagreb, Ljubljana, Sofia, Tuzla, Moscow, Arnem and Koblenz. Several professional excursions were undertaken abroad and students and teachers visited a few university centers and special institutions.*

• *Cooperation has been established with organizations of disabled people, specialized institutions and schools, kindergartens and primary schools, competent state organs in the field of health, education and social care, as well as a good cooperation with active participation in the media.*

The Institute has shown remarkable activities with inclusion in a number of national and international scientific-research projects, such as:

Tempus-project-VO FOCUS, integration, inclusion, deinstitutionalization, genetics and so on.

During the last academic year, the staff was engaged and included in preparation of the new curriculum which was actually the aim of Tempus project, as well as with its intensive work in the implementation of the credit transfer-system.

**ДАМИ И ГОСПОДА,
ПОЧИТУВАНИ ГОСТИ,**

Allow me to express my gratitude to the institutions and people that helped and are worthy for establishment and development of the Special Education and Rehabilitation studies, i.e., the Institute of Special Education and Rehabilitation:

• Above all, I express our gratitude to the Association of special teachers of Macedonia and the Association of the organizations of disabled people in Macedonia for their understanding of the need higher educational institution to be established for creating special teachers staff in the country and their help in preparation of the Detailed proposal for establishing Special Education and Rehabilitation studies. Our gratitude to the Ministry of Education, the Rector of Skopje University, Faculty of Philosophy and the Institute of Pedagogy for accepting these documents and adopting appropriate decisions for starting the studies;

Tempus project-VO FOCUS, integration, inclusion, deinstitutionalization, genetics and so on.

During the last academic year, the staff was engaged and included in preparation of the new curriculum which was actually the aim of Tempus project, as well as with its intensive work in the implementation of the credit transfer-system.

**LADIES AND GENTLEMEN,
DISTINGUISHED GUESTS,**

Allow me to express my gratitude to the institutions and people that helped and are worthy for establishment and development of the Special Education and Rehabilitation studies, i.e., the Institute of Special Education and Rehabilitation:

• Above all, I express our gratitude to the Association of special teachers of Macedonia and the Association of the organizations of disabled people in Macedonia for their understanding of the need higher educational institution to be established for creating special teachers staff in the country and their help in preparation of the Detailed proposal for establishing Special Education and Rehabilitation studies. Our gratitude to the Ministry of Education, the Rector of Skopje University, Faculty of Philosophy and the Institute of Pedagogy for accepting these documents and adopting appropriate decisions for starting the studies;

- Особено сакам да ја искажам нашиа благодарност кон деканот **проф. д-р Трајан Гоцевски** за разбирањето, помошта и силната поддршка што ја даваше во почетокот на основањето, а потоа и во развојот на Институтот за дефектологија;

- Искрено и со големо почитување им се благодарам на членовите на работната група: **д-р Љујчо Ајдински, д-р Славчо Керамитчиевски, Мира Величкова, Величко Андреевски и Љујчо Ефремов** за вложениот труд и ангажирањето во изготвувањето на студијата, елаборациите и подготвителните документи, што овозможиле Ректоратот и Факултетот да ги донесат потребните одлуки и решенија за отворање на студиите;

- Особено сакам да ја изразам благодарноста од името на сите членови на Институтот кон професорот **д-р Љујчо Ајдински**, основателот на Институтот за дефектологија, за неговиот придонес околу конципирањето, организирањето, развојот и унапредувањето на Институтот, како и за неговиот ангажирање во осособувањето и подготвувањето на наставничкиот кадар за работата на Институтот;

За овој придонес деканот на нашиот факултет во 2000 година на Македонската телевизија, по повод однењето во емисија на професорот Љујчо Ајдински, меѓу другото, нагласи: (цитирам) „Беше среќна околност што го имавме проф. д-р Љујчо Ајдински на овие студии и што ни се стави на располагање на Факултетот.“

- My special gratitude to the dean **Prof. Dr. Trajan Gocovski** for understanding, assistance, strong support given from the very beginning and throughout the development of the Institute of Special Education and Rehabilitation;

- My sincere and great respect to the members of the working group: **Dr. Ljupco Ajdinski, Dr. Slavco Keramitcievski, Mira Velickova, Velicko Andreevski and Ljupco Efremov** for their generous engagement in preparation of the study, the Detailed proposal and preparatory documents which enabled the rector's office and the Faculty to bring decisions for establishing the studies;

- On behalf of the members of the Institute, I would like to express my gratitude to **Prof. Dr. Ljupco Ajdinski**, the founder of the Institute of Special Education and Rehabilitation for his contribution in regard with outlining, organizing, developing and improving the Institute, as well as his engagement in creating and training of the teaching staff for work at the Institute.

For his contribution, I would like to quote the dean of our Faculty, on the occasion of the retirement of Prof. Dr. Ljupco Ajdinski, who stated at the Macedonian Television in 2000: "We were lucky to have Prof. Dr. Ljupco Ajdinski at the studies and being on our disposal at the Faculty."

Благодарение на неговото огромно искуство и на неговото меѓународно познавање за потребите од луѓе за работа со лицата со инвалидност, ние успеавме да ги организираме и да работиме студиските според европските стандарди. Се работи за една исклучителна личност, која остави белег на Универзитетот во Скопје и на нашите факултети. Филозофскиот факултет даде уште еден виден научен работник, со кој можеме да се гордееме ние, нашата држава и нашата нација“.

Со чувството на одговорност и особено задоволство во овој миг имаме должност и обврска да ги кажеме и да ги верифицираме висините за човечност и трудољубивост на заедницата во целина, што се сведоштво за еден општитвен однос кон обезбедувањето на потребните стручен дефектолошки кадар, како главен предуслов за успешно осособување и за самостоен живот на лицата со инвалидност; однос, насочен кон рамноправен третман за целосна афирмација на нивните способности, афирмација на човековата личност и афирмација во општествена средина.

На крајот, да ги спомнеме и спонзорите кои несебично дадоа поддршка за одржување на оваа конференција: GTZ, Темпус и Филозофски факултет.

Thank to his enormous experience, and his international knowledge for the needs of people to work with disabled persons, we succeeded in organizing the studies according to the European standards. With his extraordinary work, this exceptional person marked the work of our Faculty and Skopje University. The Faculty of Philosophy created another famous professional worker who we, our state and our nation can be proud of”.

It is our duty and pleasure, at the same time, to state and verify the truth about the humanity and hard work of the community in trying to provide necessary professional special teachers staff as a main precondition for successful training for independent life of people with disabilities.

This was meant to be equal treatment of these people, affirmation of their abilities, affirmation of their personalities and affirmation of the social environment itself.

At the end, let us mention the sponsors who generously supported this conference: GTZ, Tempus and The Faculty of Philosophy.